

Rapportage onderzoek toekomst van de bibliotheek

ProBiblio

voor bibliotheken

Rapportage onderzoek toekomst van de bibliotheek

Een onderzoek onder klanten over de toekomst
van de bibliotheek

Bibliotheek Hilversum

Inhoud

Beschrijving onderzoeksresultaten	4	3. Samenwerkingspartners voor bibliotheken	29
Aanbevelingen en overwegingen	7	3.1 Potentiële samenwerkingspartners	30
Verantwoording	11	4. VakantieBieb app	31
Inleiding	15	4.1 Bekendheid VakantieBieb app	32
1. Bestaansrecht van de bibliotheek	16	4.2 Aansprekendheid VakantieBieb app	33
1.1 Bestaan van de bibliotheek in 2023	17		
1.2 Spontane ideeën voor het toekomstige bestaan	18		
1.3 Redenen om lid te blijven	19		
2. Toekomstbeeld voor bibliotheken	21		
2.1 Mogelijke ontwikkelingen in functie over 10 jaar	22		
2.2 Mogelijke ontwikkelingen over 10 jaar	24		
2.3 Alternatieve bibliotheekvoorzieningen	26		

Beschrijving onderzoeksresultaten (1)

Steekproefopbouw (pagina 14 en 15)

De respons voor Bibliotheek Hilversum voor onderzoek 2013 – 3 Toekomst van de bibliotheek is 59%. De respons is hiermee even hoog als de respons van het totale BiebPanel (59%) en een stuk hoger dan bij het vorige onderzoek (40%). Die hogere respons wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat er tussen het vorige en het huidige onderzoek een update van het gehele Biebpanel heeft plaatsgevonden, waarbij de inactieve panelleden zijn verwijderd en ook doordat het onderwerp van dit onderzoek (de toekomst) de panelleden aanspreekt. De panelleden van Bibliotheek Hilversum bezoeken allemaal de Centrale Bibliotheek.

Met een gemiddelde leeftijd van 55 jaar zijn de deelnemers van Bibliotheek Hilversum ongeveer even oud als de deelnemers van het totale Panel (54 jaar). Het aandeel mannen ligt met 23% ook ongeveer even hoog als de 24% in het totale Panel.

Bestaansrecht bibliotheek (pagina 17 t/m 20)

Sommige mensen voorspellen dat de bibliotheek over een aantal jaren niet meer bestaat. De panelleden van Bibliotheek Hilversum geloven daar echter niet in. Negen op de tien panelleden denken dat de openbare bibliotheek er in 2023 nog is. 8% weet het niet en 4% verwacht dat de bibliotheek dan niet meer bestaat. In Hilversum hebben de panelleden nog meer vertrouwen in het voortbestaan van de bibliotheek dan we in het totale Panel zien.

En wat moet de bibliotheek in Nederland doen om te kunnen voortbestaan? 79% van de panelleden heeft een suggestie gegeven. Veel panelleden benadrukken dat het uitlenen van boeken en leesbevordering voor hen de kerntaken van de bibliotheek zijn en dat de bibliotheek daarop moet blijven focussen. Maar ook het profileren van de bibliotheek als verblijfplaats, om te werken, te studeren of elkaar te ontmoeten komt vaker naar voren. Ook noemen panelleden dat om te blijven bestaan, bibliotheken meer aandacht moeten hebben voor eBooks, nieuwe media en digitalisering. De letterlijke ideeën kunt u nalezen in de bijlage.

Net als nu verwachten de panelleden dat over 10 jaar de belangrijkste reden om nog lid te zijn van de bibliotheek is het goedkoop papieren boeken kunnen lenen (86%). Zeven op de tien panelleden verwachten dat ook rondsnuffelen / inspiratie opdoen een belangrijk reden zal zijn en zes op de tien verwachten lid te zijn omdat ze het belangrijk vinden dat de bibliotheek blijft bestaan. Het goedkoop kunnen lenen van eBooks en van overige materialen (cd's, dvd's, luisterboeken, games, tijdschriften) en het kunnen lezen van tijdschriften en kranten in de bibliotheek worden door ongeveer de helft genoemd als lidmaatschapsredenen over 10 jaar.

In vergelijking met het totale Panel, denken de panelleden van Bibliotheek Hilversum vaker over 10 jaar lid te zijn van de bibliotheek om te kunnen rondsnuffelen / inspiratie opdoen, om kranten en tijdschriften te lezen in de bibliotheek, om te kunnen deelnemen aan activiteiten, om te studeren of lezen in de bibliotheek en om anderen te ontmoeten / koffie of thee te drinken. Ook in het BiebPanelonderzoek 2011 - 1 Ontmoetings- en verblijfsfunctie zagen we al dat de verblijfs- en ontmoetingsfunctie in Hilversum wat sterker leeft dan bij andere bibliotheken.

De panelleden gaan er voorsnog dus niet vanuit dat over 10 jaar het lenen van eBooks belangrijker zal zijn dan het lenen van papieren boeken. Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen, maar eBooks worden door groep tussen de 36 en 55 jaar het meest van belang geacht. Ook zien we dat ouderen vaker denken in 2023 nog lid te zijn om tijdschriften en kranten te kunnen lezen in de bibliotheek en omdat ze het belangrijk vinden dat de bibliotheek blijft bestaan. Studeren of lezen in de bibliotheek is een reden die met name de jongste groep (16-35 jaar) belangrijk vindt.

Van de redenen die te maken hebben met de verblijfs- en ontmoetingsfunctie zijn rondsnuffelen / inspiratie opdoen en tijdschriften en kranten lezen de belangrijkste. Dit sluit aan bij wat er in het BiebPanelonderzoek 2011 - 1 Ontmoetings- en verblijfsfunctie naar voren kwam. Ook in BiebPanel onderzoek 2012 – 4 Collectie Fictie bleek de bibliotheek zelf een belangrijke rol te spelen bij het opdoen van inspiratie voor te lenen titels.

Beschrijving onderzoeksresultaten (2)

Functies en focus bibliotheek (pagina 22 en 23)

De panelleden hebben 4 scenario's voorgelegd gekregen, waarbij de bibliotheek zich achtereenvolgens vooral zou richten op: 'ontmoeting en samenwerking', 'informatie en kennis', 'leren en educatie' of 'verblijf en comfort'. We zien de meeste belangstelling voor 'leren en educatie' en 'informatie en kennis'. Respectievelijk driekwart en tweederde van de panelleden vindt het wenselijk dat de bibliotheek zich richt op deze klassieke functies. Daarna volgt 'verblijf en comfort', dat door ruim de helft wenselijk wordt gevonden en als laatste 'ontmoeting en samenwerking', waarvan 45% vindt dat dat een goede focus van de bibliotheek zou zijn. De functie 'ontmoeting en samenwerking' wordt in Hilversum wel vaker wenselijk gevonden dan in het totale Panel (45% versus 36%). Ook hier zien we dus terug dat de ontmoetingsfunctie in Hilversum wat sterker leeft dan bij andere bibliotheken.

De volgorde van gewenste functies geldt voor alle drie de leeftijdsgroepen. De jongeren uit het totale BiebPanel zijn over het algemeen het meest enthousiast over de vier genoemde bibliotheekfuncties.

Plaats en samenwerkingspartners (pagina 24 en 25)

Naast de inhoudelijke focus, konden de leden ook aangeven welke vorm ze hopen dat bibliotheken hebben in de toekomst: zijn alle bibliotheekgebouwen verdwenen en is er alleen nog één grote digitale bibliotheek? Of zijn er nog wel bibliotheekgebouwen, maar vind je daar alleen nog beeldschermen en eReaders? Zie je alleen nog fysieke bibliotheken in scholen, of juist op verschillende plekken in de maatschappij, samen met andere organisaties? Of verandert er weinig?

Ruim een kwart hoopt dat er niet veel zal veranderen, een derde is hierover neutraal en een derde hoopt juist dat er wel zaken zullen zijn veranderd over 10 jaar. De meeste panelleden (62%) hopen dat de bibliotheek intensieve samenwerkingen aangaat en het pand zal delen met andere organisaties. Over de andere ideeën zijn de panelleden minder enthousiast. Slechts een enkeling hoopt dat er alleen nog bibliotheken in scholen zijn of dat er alleen nog een digitale bibliotheek is. Ook het concept van BiblioTech (een bibliotheek zonder kasten en boeken, maar met beeldschermen en eReaders) wordt maar door een kleine minderheid (5%) wenselijk geacht. We zien in Hilversum hetzelfde beeld als in het totale Panel.

Opvallend is dat in het totale Panel de jongere groep iets vaker dan de oudere groepen hoopt dat er weinig zal veranderen. Bij de andere mogelijke ontwikkelingen zijn er geen verschillen tussen de drie leeftijdsgroepen.

Bibliotheekconcepten (pagina 26 t/m 28)

Van welke alternatieven voor een reguliere bibliotheekvestiging zouden de panelleden het liefste gebruik maken? Om dat in kaart te brengen, zijn verschillende oude en nieuwe concepten voorgelegd. We zien bij de panelleden van Bibliotheek Hilversum een voorkeur voor:

- bemande servicepunten met een kleine collectie en beperkte openingstijden,
- afhaalpunten, waar je van tevoren gereserveerde boeken kunt afhalen,
- onbemane servicepunten met een kleine collectie en ruime openingstijden.

Ruim vier van de tien panelleden zouden zeker of waarschijnlijk gebruik willen maken van bemande servicepunten en ruim een derde van afhaalpunten of onbemane servicepunten.

Beschrijving onderzoeksresultaten (3)

Voor de overige voorgelegde concepten zijn er meer panelleden die hier géén gebruik van zouden willen maken dan panelleden die dat wel willen. Een bibliobus is voor een derde een alternatief waar ze gebruik van zouden maken en een bibliotheek op een basisschool met een jeugdcollectie en een kleine afdeling voor volwassenen voor een kwart. Ten slotte zou ruim een vijfde gebruik willen maken van een bibliotheek op een station of van een boekenautomaat met een beperkt aantal (populaire) boeken die bibliotheekleden op elk gewenst moment kunnen “trekken”.

In Hilversum zien we wat minder enthousiasme dan in het totale Panel voor onbemande servicepunten en afhaalpunten.

Als we kijken naar de leeftijdsgroepen in het totale Panel, zien we een aantal verschillen. Zoals ook al naar voren kwam in het Biebpanelonderzoek 2013 – 2 Personeel, hechten ouderen meer belang aan de aanwezigheid van medewerkers dan jongeren. Onder panelleden van 55+ zien we een duidelijke voorkeur voor een bemand servicepunt met een kleine collectie en beperkte openingstijden en op de tweede plaats een bibliobus. Voor jongeren (16-35 jaar) staan juist een onbemand servicepunt met een kleine collectie en ruime openingstijden en een afhaalpunt op de eerste en tweede plaats.

Daarnaast zien we dat een bibliotheek op een station onder jongeren op veel meer animo kan rekenen dan onder de andere leeftijdsgroepen.

Samenwerkingspartners (pagina 30)

Welke samenwerkingspartners vinden de leden het beste passen bij hun bibliotheek? Panelleden zien vooral kansen voor samenwerking met (top5):

- Kunstuitleen
- Kunst- en cultuurcentrum
- Volksuniversiteit
- Regionaal archief
- Filmhuis

In vergelijking met het totale Panel, vinden de panelleden van Bibliotheek Hilversum de kunstuitleen, volksuniversiteit, een filmhuis, theater en kunst- en cultuurcentrum vaker bij de bibliotheek passen, terwijl ze juist minder vaak kiezen voor samenwerking met een buurthuis / wijkcentrum, school, muziekschool of de gemeente. Hierbij speelt de huidige rol van Bibliotheek Hilversum bij onder andere het filmhuis, volksuniversiteit en de kunstuitleen ongetwijfeld mee in de antwoorden van de panelleden.

VakantieBieb app (pagina 32 en 33)

Bnl heeft een app ontwikkeld, die deze zomer via de Nederlandse bibliotheken is gelanceerd: VakantieBieb. Via die app kan iedereen tijdens de periodes rond de zomervakantie, herfstvakantie en kerstvakantie gratis een aantal (populaire) eBooks downloaden.

Deze app is maar bij een klein deel van de panelleden bekend. Van de Hilversumse panelleden heeft maar 15% van de VakantieBieb app gehoord. 6% heeft de app daadwerkelijk gedownload. Deze percentages liggen lager dan in het totale Panel.

Na het lezen van wat de app inhoudt en het zien van de afbeelding, vinden ruim vier op de tien panelleden de app aansprekend, net als in het totale Panel. Veel panelleden oordelen neutraal of hebben geen mening.

Aanbevelingen en overwegingen

Aanbevelingen en overwegingen (1)

- Binnen BiebPanel komen diverse onderwerpen aan de orde. We bieden afwisseling in concrete onderzoeken over de beoordeling van aspecten van de dienstverlening en abstractere onderzoeken over de lange termijn visie voor de bibliotheek. Dit onderzoek gaat over een wat abstracter onderwerp dat de panelleden wel erg aanspreekt: de toekomst van de bibliotheek (panelleden beoordeelden deze vragenlijst als het “leukste om in te vullen” van de drie onderzoeken in 2013 tot nu toe). Het onderzoek biedt door het onderwerp minder concrete handvatten dan eerdere onderzoeken over specifieke aspecten van dienstverlening, maar geeft wel een doorkijkje naar de verwachtingen van de panelleden over de bibliotheek van de toekomst. De volgende aanbevelingen en overwegingen kunnen meegenomen worden in het bepalen van het beleid op langere termijn.
- De overgrote meerderheid van de panelleden heeft er vertrouwen in dat de bibliotheek zal blijven bestaan. Gevraagd naar wat de bibliotheek moet doen om te blijven bestaan, geven de panelleden aan de ene kant aan dat de bibliotheek moet blijven focussen op de basisfuncties boeken uitlenen en leesbevordering. Aan de andere kant vinden ze dat de bibliotheek aandacht moet hebben voor de verblijfs- en ontmoetingsfunctie, voor eBooks en voor nieuwe media. Benadruk in de communicatie over nieuwe ontwikkelingen dat de basisfunctie van de bibliotheek ook belangrijk blijft en neem uw klanten geleidelijk mee in de veranderingen. Zoals we weten uit eerder marktonderzoek, is het voor veel mensen lastig om zich een voorstelling te maken van innovatieve ontwikkelingen. Maar dat betekent niet dat ze daar in de praktijk niet voor open staan of er geen gebruik van zullen maken als er vernieuwende diensten of producten beschikbaar komen. Blijf daarom vernieuwen en probeer zowel uw huidige leden als niet-leden aan te spreken.
- Een aantal panelleden denkt dat één van de zaken die de bibliotheek kan doen om te blijven bestaan, het uitbouwen van de verblijfs- en ontmoetingsfunctie is, al hoeft dit voor hen niet de belangrijkste focus van de bibliotheek te worden. Uit eerder Biebpanelonderzoek weten we dat de verblijfs- en ontmoetingsfunctie in Hilversum al goed beoordeeld wordt, met name het leescafé. Ook zagen we hier dat leden vooral langer in de bibliotheek zouden willen blijven als het meubilair comfortabeler was en er betere voorzieningen zouden zijn om ter plekke te lezen. Blijf daar dan ook aandacht aan besteden.
- Een groot deel van de panelleden uit de verschillende leeftijdsgroepen denkt (ook) over tien jaar naar de bibliotheek te gaan om rond te snuffelen en inspiratie op te doen. Dit benadrukt het belang van aantrekkelijk presenteren en het inspireren en verleiden van de bezoekers van zowel de fysieke als digitale bibliotheek.
- Meer dan de helft van de panelleden denkt over 10 jaar (onder andere) lid te zijn van de bibliotheek omdat ze het belangrijk vinden dat de bibliotheek blijft bestaan. De panelleden dragen de bibliotheek dus een warm hart toe, zoals ook al duidelijk werd uit eerdere BiebPanelonderzoeken. U kunt uw leden dus inzetten als ambassadeurs, met bijvoorbeeld donateurschap of een vrijwillige bijdrage voor bepaalde projecten. In de InformatieProfessional 2013 – 7 is een artikel verschenen over crowdfunding (“Geld ophalen met crowdfunding”). Hierin worden ook twee voorbeelden van bibliotheken (De Lage Beemden en Heusden) beschreven die al ervaringen met crowdfunding hebben opgedaan. Zij liepen tijdens dit traject tegen een aantal problemen aan. Hun tips voor andere bibliotheken die crowdfunding overwegen, zijn onder meer: voldoende tijd ervoor vrijmaken, van tevoren een promotieplan opstellen gericht op specifieke doelgroepen en het onderwerp waarvoor mensen geld kunnen doneren zo concreet mogelijk maken. In het artikel staan ook een stappenplan en verwijzingen naar nuttige websites. Voor ondersteuning op dit gebied kunt u ook contact opnemen met de marketingafdeling van uw PSO.

Aanbevelingen en overwegingen (2)

- Zoals gezegd, zijn mensen vaak terughoudend, als het gaat om het beoordelen van innovaties of grote veranderingen. De panelleden geven op dit moment dan ook aan dat ze graag willen dat de fysieke bibliotheekgebouwen blijven bestaan en dat er papieren boeken worden uitgeleend. Iets waar wel veel animo voor is, is de bibliotheek die een pand deelt met een andere organisatie. De organisatie die de panelleden het beste bij de bibliotheek vinden passen, is de kunstuitleen. Dat heeft wellicht te maken met de associatie van “uitlenen” en de huidige nabijheid van de kunstuitleen. Daarna volgen kunst- en cultuurcentrum, volksuniversiteit en regionaal archief en filmhuis. Eén en ander is natuurlijk sterk afhankelijk van de lokale situatie, maar u kunt dit wel meenemen in uw beleid op dit gebied.
- Wanneer een extra reguliere vestiging geen optie is, komen alternatieve bibliotheekconcepten aan de orde. Daarbij is het als eerste belangrijk de doelgroep van het verzorgingsgebied goed in kaart te brengen. In dit BiebPanelonderzoek zien we dat er met betrekking tot de mogelijke bibliotheekconcepten aanzienlijke verschillen bestaan tussen de leeftijdsgroepen. De oudere panelleden geven de voorkeur aan een bemand servicepunt of een bibliobus, terwijl de jongeren eerder kiezen voor een onbemand servicepunt of een afhaalpunt.
- Bij servicepunten kan het grote voordelen bieden om samen te werken en / of een pand te delen met een andere organisatie. Op die manier kunt u ervoor zorgen dat u ruime openingstijden kunt aanbieden, waarbij medewerkers van de andere organisatie aanwezig zijn voor urgente zaken. Communiceer in zo'n geval altijd goed aan uw leden of en op welke momenten er bibliotheekmedewerkers aanwezig zijn om inhoudelijke vragen te beantwoorden.
- Verschillende alternatieve bibliotheekconcepten staan beschreven in het stuk “De low-cost-bibliotheek” (te downloaden via <http://www.probiblio.nl/producten-en-diensten/organisatie/bibliotheekformules/bibliotheekadvies-en-projectmanagement.html>). Daarin komen onder andere bemande en onbemande servicepunten, de boekenautomaat, de bibliotheek in een school en de Bibliotheek op *het station* aan bod. Dit stuk is met name interessant omdat van verschillende voorzieningen concrete voorbeelden van bibliotheken worden gegeven, inclusief de context, de investerings- en exploitatiekosten en de ervaringen van de betreffende bibliotheek.
- Eén op de vijf panelleden zou wel gebruik willen maken van een boekenautomaat, als er geen andere bibliotheekvoorzieningen in de buurt waren. In het stuk “De low-cost-bibliotheek” staat beschreven dat Theek 5 in 2007 de eerste “Mediamaat” van Nederland in de kleine kern 's Gravenmoer, gemeente Dongen, heeft geplaatst. In de praktijk had de Mediamaat te kampen met veel technische problemen. Leverancier en bibliotheek konden hierover niet tot overeenstemming komen. Intussen verdween vanwege de problemen de belangstelling van het publiek. Theek 5 besloot daarop te stoppen met de Mediamaat. De Bieb van de Zaanstreek is op dit moment bezig met een proef met een boekenautomaat als aanvullende dienstverlening.

Aanbevelingen en overwegingen (3)

- Van de Hilversumse panelleden heeft 15% van de VakantieBieb app gehoord en 9% heeft de app gedownload. Deze percentages liggen wat lager dan in totale Panel. De app was beschikbaar tijdens de periodes rond de zomervakantie en herfstvakantie en zal ook rond de kerstvakantie weer beschikbaar zijn (9 december tot 5 januari). In hun evaluatie geeft Bnl aan dat tijdens de zomerperiode 100.400 personen de app hebben gedownload, waarvan er 31.000 geen lid zijn van de bibliotheek. Hier liggen dus kansen om niet-leden kennis te laten maken met de dienstverlening van de bibliotheek. De VakantieBieb app is vooral gepromoot via de bibliotheken zelf, door middel van de website, nieuwsbrief, persberichten, posters, flyers, stickers, een digitale banner en social media. Bnl heeft ook het algemene Facebook- en Twitteraccount van de Bibliotheek gebruikt. Voor de lancering van het e-booksplatform in 2014 zal Bnl met een nieuw promotieplan komen.
- De resultaten van dit onderzoek moeten in week 5 worden teruggekoppeld naar de panelleden. U kunt dit moment gebruiken om de klanten op de hoogte te stellen van het beleid van de bibliotheek.

Verantwoording

Over het onderzoek

Achtergrond

ProBiblio heeft in 2009 BiebPanel opgericht, een onderzoeksplatform speciaal ontwikkeld voor de bibliotheekbranche. Bibliotheekleden kunnen lid worden van BiebPanel en ontvangen als deelnemer 4 maal per jaar een vragenlijst over verschillende onderwerpen.

Rapportage

Het 3^e onderzoek in 2013 heeft plaatsgevonden van 19 september t/m 9 oktober 2013.

Dit onderzoek gaat over de toekomst van de bibliotheek met als onderwerpen:

- Bestaansrecht van de bibliotheek
- Toekomstbeeld voor bibliotheken
- Samenwerkingspartners van bibliotheken
- VakantieBieb app
- Lokaal initiatief (hier heeft Bibliotheek Hilversum geen gebruik van gemaakt)

Doelstelling

Het onderzoek geeft inzicht in de ideeën en wensen die klanten hebben met betrekking tot de toekomst van de bibliotheek.

Vergelijking met totale Panel

In onderhavig rapport staan, naast de individuele cijfers van de bibliotheek, ook de cijfers van het totale Panel vermeld.

Uitsplitsing leeftijdsgroepen

Enkele vragen zijn voor het totale BiebPanel uitgesplitst naar de leeftijdsgroepen:

- 16 - 35 jaar;
- 36 - 55 jaar;
- 56 jaar en ouder.

Leeswijzer grafieken

Percentages kunnen soms optellen tot iets meer of minder dan 100%. Dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Leeswijzer open vragen

De letterlijke antwoorden op de open vragen staan in een aparte bijlage.

Samenstelling Steekproef (1)

Verdeling over vestigingen

Vestiging	Aantal	Percentage
Centrale Bibliotheek	192	100%
Totaal	192	100%

Samenstelling Steekproef (2)

Verdeling leeftijd en geslacht

	Hilversum	BiebPanel
	n=192	n=10625
Leeftijd		
16-25 jaar	1%	3%
26-30 jaar	2%	3%
31-35 jaar	4%	4%
36-40 jaar	4%	7%
41-45 jaar	14%	11%
46-50 jaar	12%	13%
51-55 jaar	14%	14%
56-60 jaar	13%	13%
61-65 jaar	13%	14%
66 jaar en ouder	25%	20%
Onbekend	0%	0%
Gemiddelde leeftijd	55,1	53,5
Geslacht		
Man	23%	24%
Vrouw	77%	76%

Inleiding

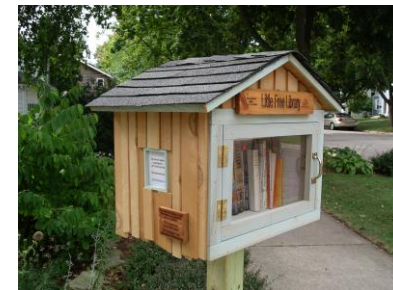
Hoe ziet de toekomst van de bibliotheek eruit? Bibliotheken hebben te maken met verschillende ontwikkelingen in de maatschappij. Belangrijke trends zijn bijvoorbeeld de **digitalisering**, de overvloed aan beschikbare **informatie**, de **individualisering** en de nadruk op “**een leven lang leren**”¹. Daarnaast hebben vrijwel alle bibliotheken te maken met forse **bezuinigingen** vanuit de overheid. Hoe kunnen bibliotheken nu het beste op deze ontwikkelingen inspelen? En wat verwachten burgers nog van de bibliotheek?

Uit eerder BiebPanelonderzoek weten we al dat als je mensen vraagt naar hun eerste associaties bij de bibliotheek, dat dat met stip “Boeken!” is, gevolgd door “Lezen”, “Lenen” en “Informatie”. De belangrijkste reden om lid te zijn, is “om goedkoop boeken te kunnen lenen”, gevolgd door “om te zorgen dat de bibliotheek blijft bestaan.”

De kracht van BiebPanel is dat we dit onderwerp nu verder hebben kunnen uitdiepen onder de panelleden. In dit onderzoek zijn we dan ook ingegaan op vragen over wat de bibliotheek moet doen om in de toekomst nog steeds meerwaarde te hebben. Van oudsher wil de bibliotheek bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. In de loop der tijd zijn steeds andere middelen (passend bij die tijd) ingezet om het doel van “ontwikkeling” na te streven.² Maar hoe kun je bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen op een manier die past in de 21^e eeuw? En op welke functies van de bibliotheek moet de focus liggen?

Mede gevoed door de bezuinigingen, worden bibliotheken gedwongen om drastische keuzes te maken. Verschillende bibliotheken doen dat op uiteenlopende manieren. Allerlei nieuwe concepten schieten als paddenstoelen uit de grond. Op sommige plaatsen (zoals in Wijnjewoude in Friesland) verschijnen kleine particuliere initiatieven: “little free libraries”, zoals minibibliotheekjes in een vogelhuisje³ (zie afbeelding) of boekenruilkasten in een café. In Amerika (Texas) opent dit najaar een bibliotheek, waar geen kasten en papieren boeken meer te vinden zijn, maar alleen wanden vol beeldschermen en tafels met e-Readers: de “BiblioTech”⁴ (zie afbeelding). Maar welke alternatieven zien de panelleden het meest zitten als ze geen gebruik meer zouden kunnen maken van een “gewone” vestiging? En welke samenwerkingspartners vinden de leden het beste passen bij hun bibliotheek?

Uiteraard kan niemand in de toekomst kijken. Dit onderzoek geeft dan ook geen kant-en-klaar draaiboek voor de toekomst. Wel komen we weer iets meer te weten over hoe de klanten de toekomst van hun bibliotheek zien. De keuzes die een bibliotheek maakt zijn sterk afhankelijk van de visie van de bibliotheek, de lokale situatie en het beleid van de gemeente. Om ook binnen de grenzen van een kwantitatief onderzoek onder een klantenpanel, daarop in te spelen, heeft elke bibliotheek de gelegenheid gekregen om de panelleden van de eigen bibliotheek een lokaal idee of initiatief voor te leggen. Wij hopen dat het commentaar op dit lokale idee en de antwoorden op de andere vragen over de toekomst van de bibliotheek informatie en inspiratie bieden om met enthousiasme verder te bouwen aan de openbare bibliotheek van de toekomst.

“Little free library” / “Minibibliotheekje”

“BiblioTech”

¹ Zie bijvoorbeeld SCP (2008) *De openbare bibliotheek tien jaar van nu* en IFLA (2013), *IFLA Trend Report: riding the waves or caught in the tide*, <http://trends.ifla.org/>

² Zie Frank Huysmans (2013) *De maatschappelijke opdracht van de openbare bibliotheek in de 21^e eeuw: een voorstel ter discussie*, <http://bibliotheek20.ning.com/profiles/blogs/de-maatschappelijke-opdracht-van-de-openbare-bibliotheek-in-de-21>

³ Zie oa <http://www.littlefreelibrary.org> en <http://www.dewoudklank.nl/nieuws/18717/eerste-little-free-library-van-friesland-lang-ops-terlandse-wegkant/>

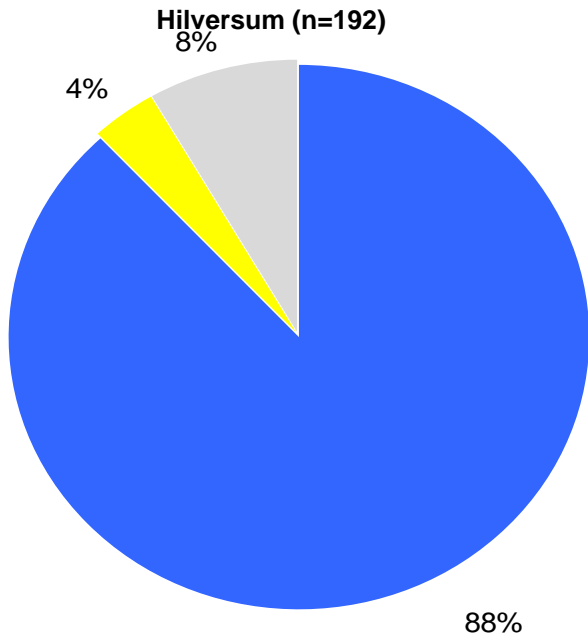
⁴ Zie <http://www.emerge.nl/nieuws/texas-krijgt-eerste-volledige-ebook-bibliotheek>

1. Bestaansrecht van de bibliotheek

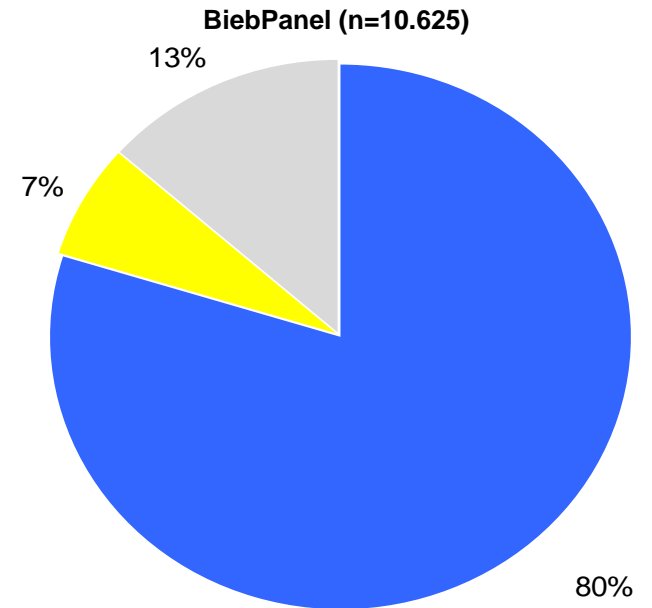

1.1 Bestaan van de bibliotheek in 2023

"Denkt u dat de openbare bibliotheek in Nederland in 2023 nog bestaat?"

■ Ja
■ Nee
■ Weet ik niet

1.2 Spontane ideeën voor het toekomstige bestaan

"Wat kunnen bibliotheken in Nederland volgens u doen om in de toekomst te blijven bestaan?"

Hieronder zijn enkele voorbeelden te zien van ideeën die bibliotheekleden geven. In de bijlage vindt u de antwoorden die de panelleden van uw bibliotheek hebben gegeven.

Bibliotheken fungeren steeds meer als home away from home (woonkamer in de stad)

Goede boeken blijven leveren, goed en vriendelijk personeel in dienst houden.

Zij moeten opletten wat de maatschappij vraagt. De bibliotheken kunnen zich dan onmisbaar maken. Ook meer samenwerken met de scholen.

Door nieuwe vormen van communicatie te integreren in de huidige opzet van openbare bibliotheken.

Kinderen liefde voor boeken bijbrengen

Zorgen dat het een aantrekkelijke plek is om te zijn. Op zoek gaan naar andere middelen als subsidies ingetrokken worden.

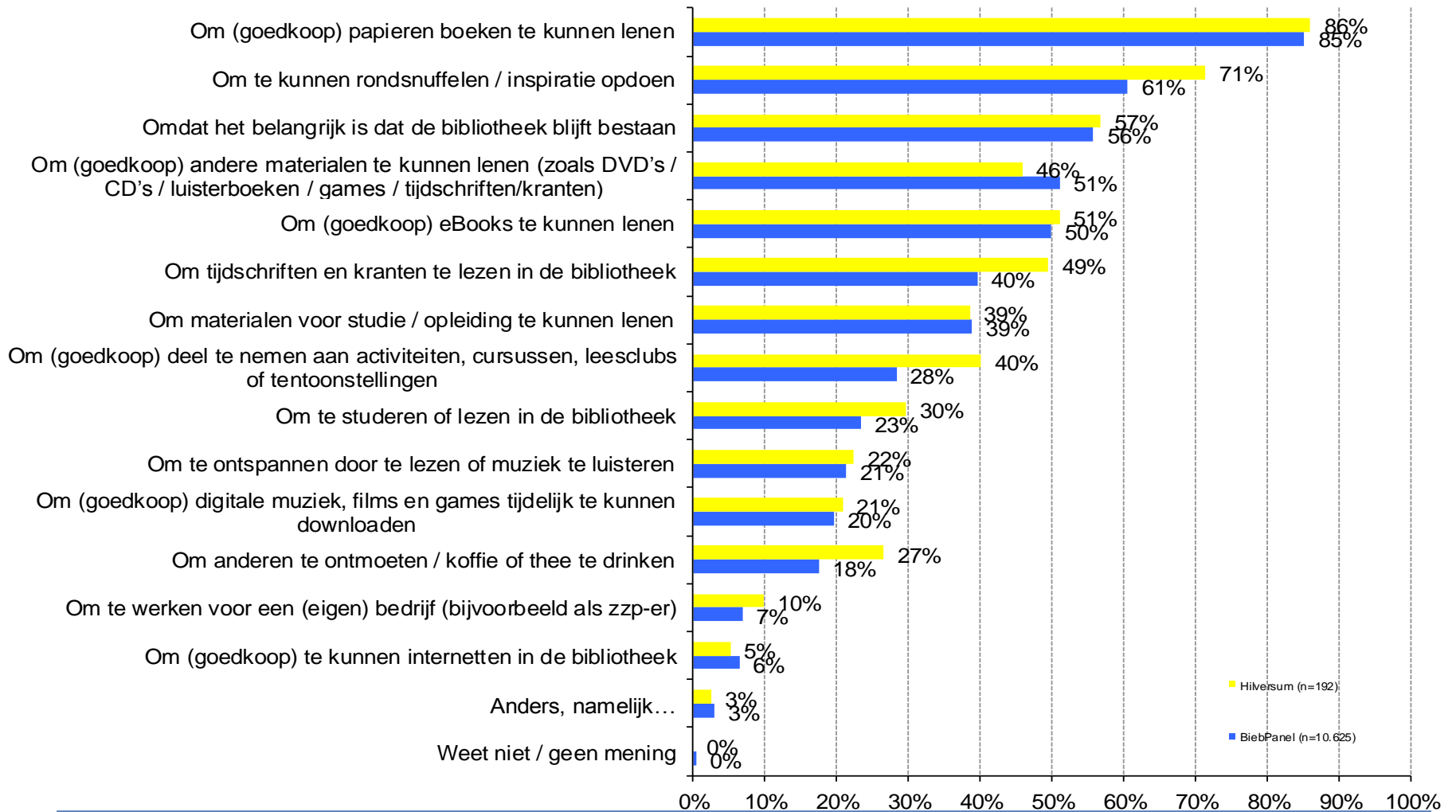
Ik denk dat een grote groep mensen toch gewoon een papieren boeken willen blijven lezen, waaronder ikzelf. Mijn advies is digitaal en papieren boeken.

Inspelen op de behoefte: Cursussen geven aan ouderen om te leren omgaan met e-readers en tablets. Een actueel bestand aan e-boeken.

Openstellen van rustige plaatsen waar kinderen en ouderen kunnen werken en elkaar kunnen ontmoeten

1.3 Redenen om lid te blijven (1)

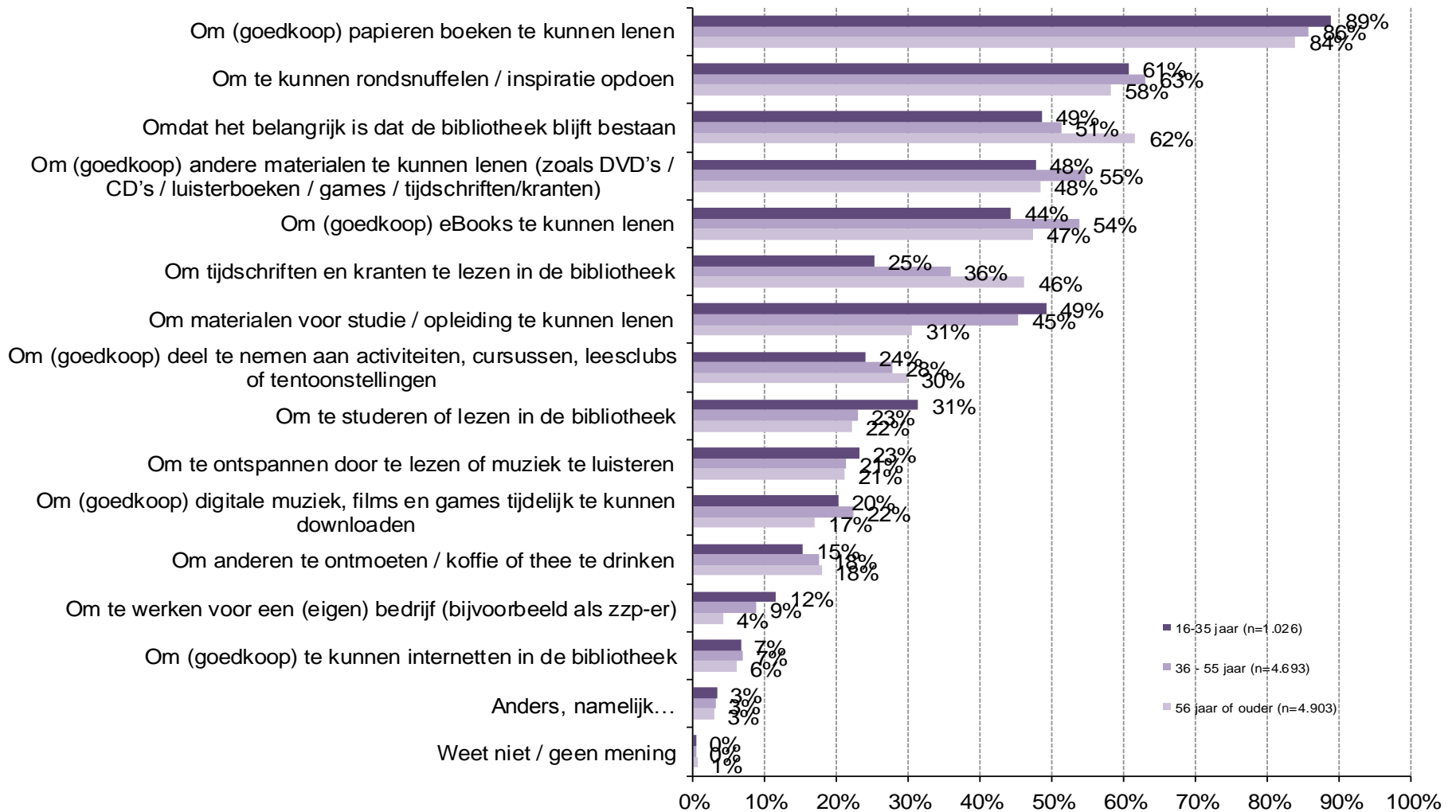
"Wat denkt u dat voor uzelf over 10 jaar de belangrijkste redenen zullen zijn om lid te zijn van uw bibliotheek? Meer antwoorden mogelijk"

1.3 Redenen om lid te blijven (2)

"Wat denkt u dat voor uzelf over 10 jaar de belangrijkste redenen zullen zijn om lid te zijn van uw bibliotheek? Meer antwoorden mogelijk"

* Uitgesplitst naar leeftijd van het totale BiebPanel (n=10.625)

2. Toekomstbeeld voor bibliotheken

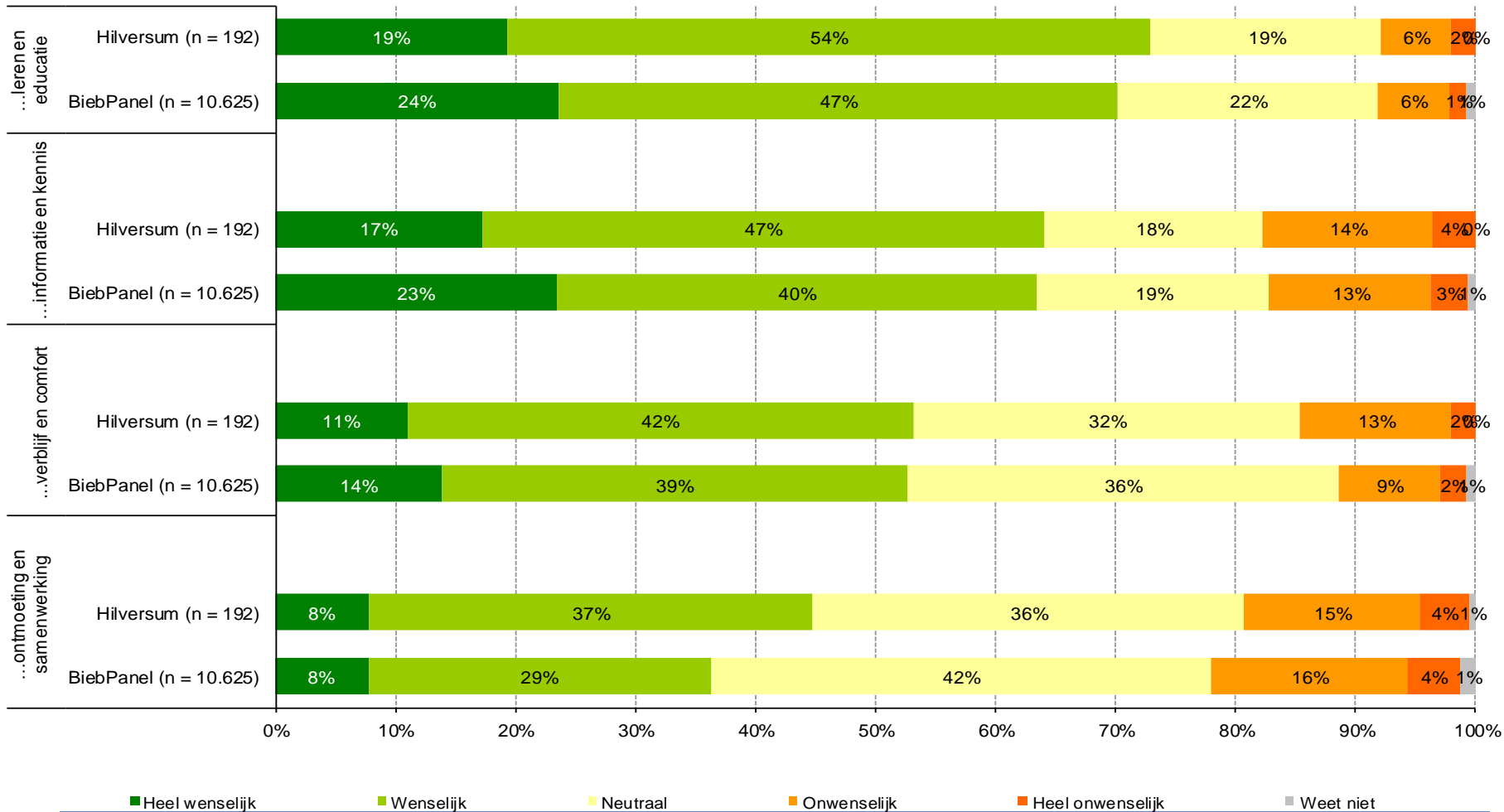

2.1 Mogelijke ontwikkelingen in functie over 10 jaar (1)

"Geef per mogelijke ontwikkeling aan in hoeverre u dit wel of niet wenselijk vindt."

De bibliotheek richt zich vooral op:

- **leren en educatie:** samenwerking onderwijsinstellingen, stimuleert lezen en taalontwikkeling, hulp nieuwe media en cursussen
- **informatie en kennis:** je kunt er betrouwbare informatie over allerlei onderwerpen vinden
- **verblijf en comfort:** sfeervolle plek, kranten en tijdschriften, werken en studeren, inspiratie opdoen en/of iets drinken
- **ontmoeting en samenwerking:** culturele activiteiten, iets drinken, ervaringen met elkaar delen en samen aan projecten werken

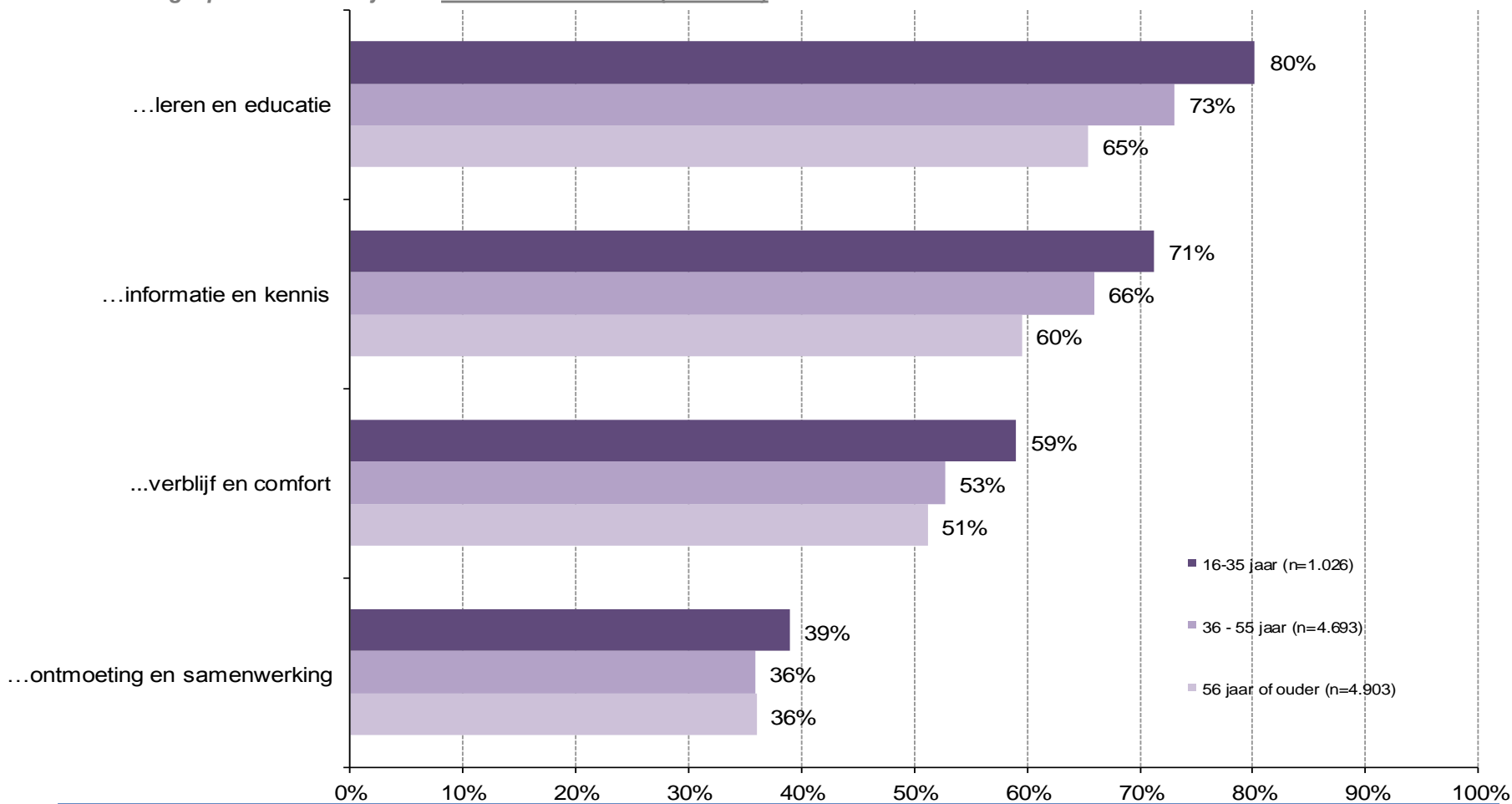
2.1 Mogelijke ontwikkelingen in functie over 10 jaar (2)

"Geef per mogelijke ontwikkeling aan in hoeverre u dit wel of niet wenselijk vindt."

De bibliotheek richt zich vooral op:

- leren en educatie: samenwerking onderwijsinstellingen, stimuleert lezen en taalontwikkeling, hulp nieuwe media en cursussen
- informatie en kennis: je kunt er betrouwbare informatie over allerlei onderwerpen vinden
- verblijf en comfort: sfeervolle plek, kranten en tijdschriften, werken en studeren, inspiratie opdoen en/of iets drinken
- ontmoeting en samenwerking: culturele activiteiten, iets drinken, ervaringen met elkaar delen en samen aan projecten werken

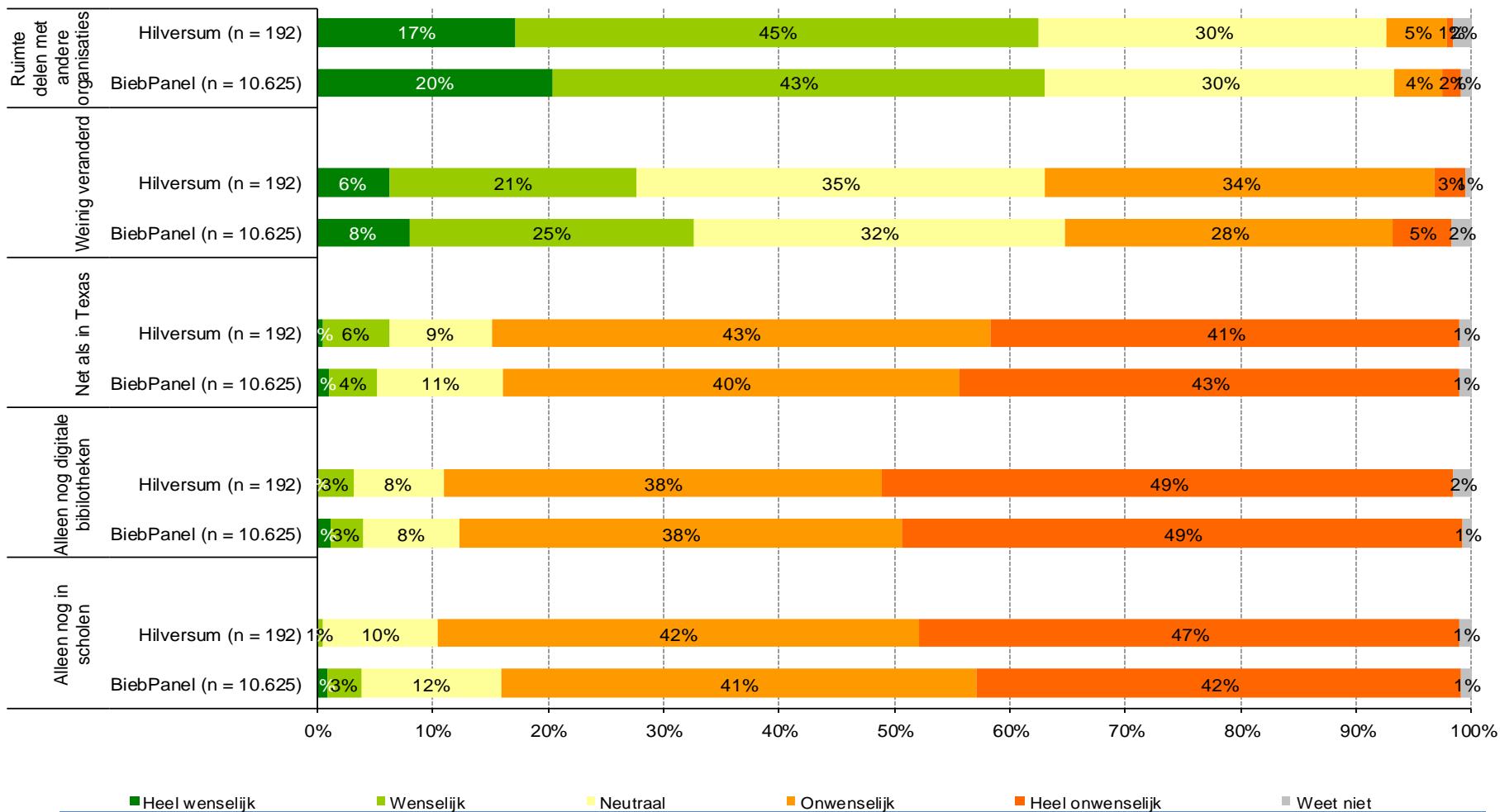
* *Uitgesplitst naar leeftijd van het totale BiebPanel (n=10.625)*

2.2 Mogelijke ontwikkelingen over 10 jaar (1)

"Geef per mogelijke ontwikkeling aan in hoeverre u dit wel of niet wenselijk vindt"

- De bibliotheek deelt een pand met andere organisaties (bijvoorbeeld een muziekschool, bank, museum of kunsttuleen)
- De bibliotheek ziet er hetzelfde uit als nu, er is weinig veranderd
- Net als in Texas zijn er geen kasten en papieren boeken meer te vinden, maar alleen beeldschermen en eReaders
- De bibliotheekgebouwen bestaan niet meer, er is alleen nog een digitale bibliotheek (met eBooks, muziek, films)
- De bibliotheek zoals die er nu is bestaat niet meer; er zijn alleen nog bibliotheken in scholen

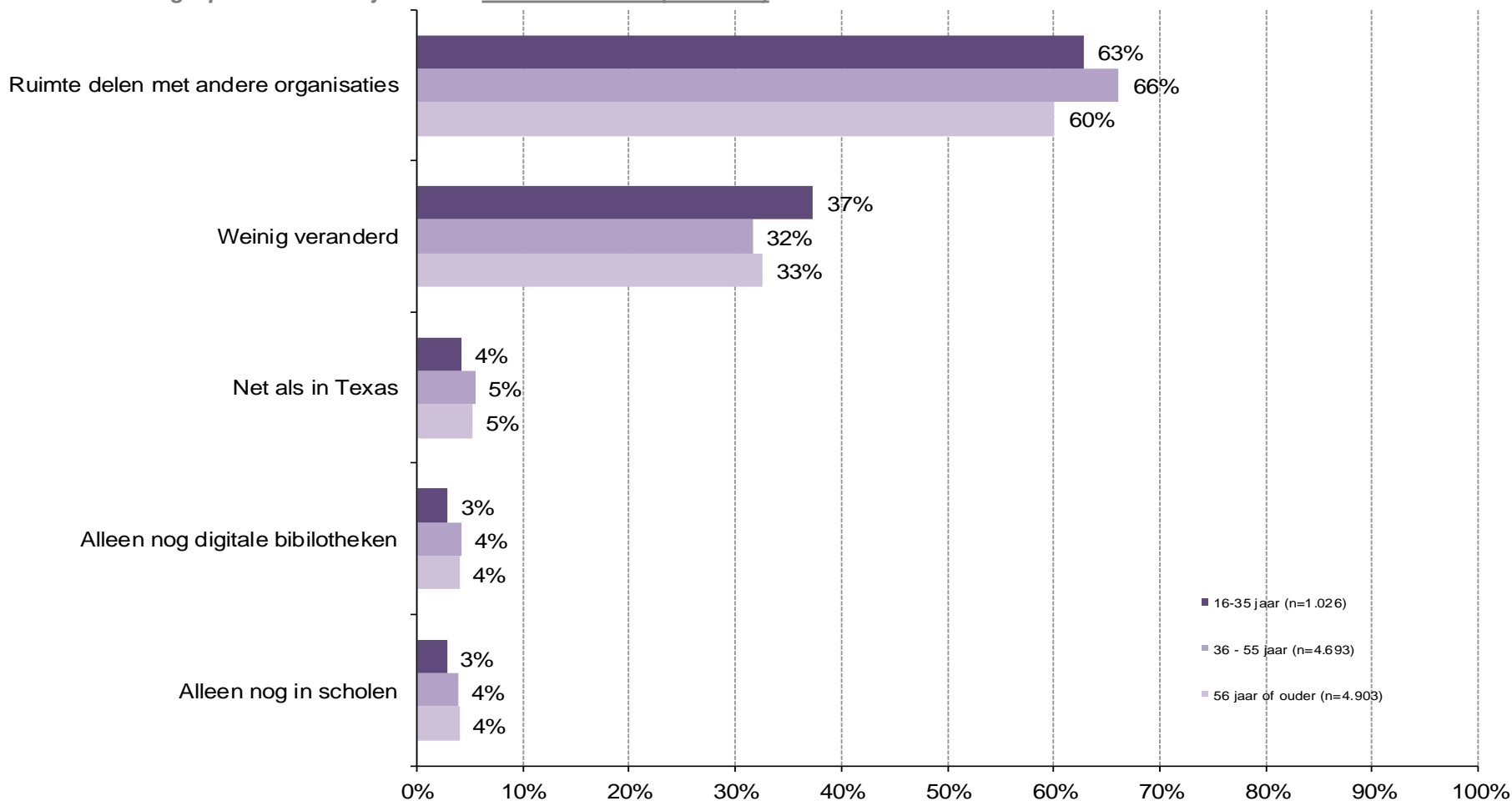

2.2 Mogelijke ontwikkelingen over 10 jaar (2)

"Geef per mogelijke ontwikkeling aan in hoeverre u dit wel of niet wenselijk vindt"

- De bibliotheek deelt een pand met andere organisaties (bijvoorbeeld een muziekschool, bank, museum of kunsttuin)
- De bibliotheek ziet er hetzelfde uit als nu, er is weinig veranderd
- Net als in Texas zijn er geen kasten en papieren boeken meer te vinden, maar alleen beeldschermen en eReaders
- De bibliotheekgebouwen bestaan niet meer, er is alleen nog een digitale bibliotheek (met eBooks, muziek, films)
- De bibliotheek zoals die er nu is bestaat niet meer; er zijn alleen nog bibliotheken in scholen

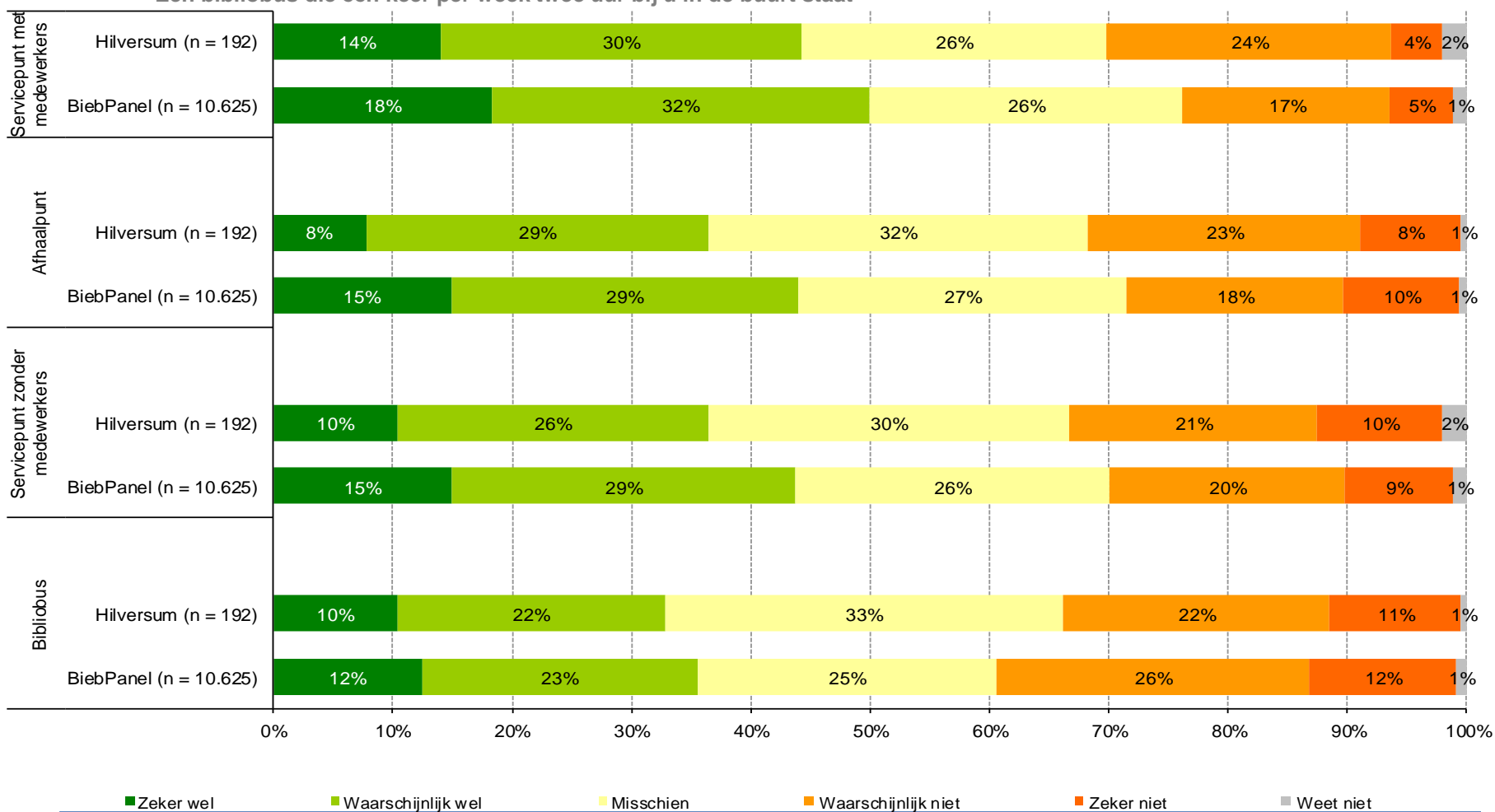
* *Uitgesplitst naar leeftijd van het totale BiebPanel (n=10.625)*

2.3 Alternatieve bibliotheekvoorzieningen (1)

"In hoeverre zou u van de onderstaande voorzieningen gebruik willen maken, wanneer u ergens zou wonen zonder bibliotheek in de buurt?"

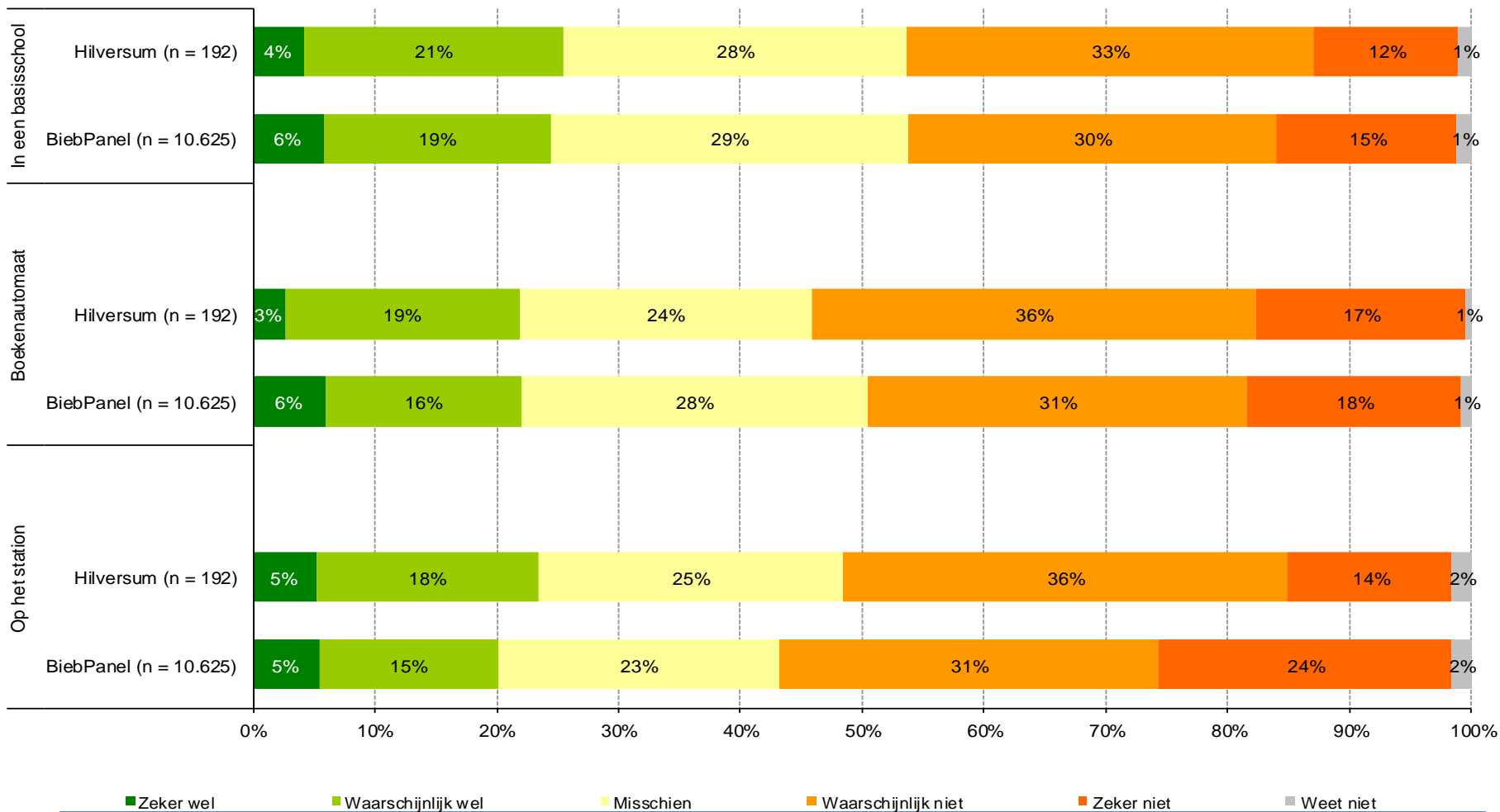
- Een servicepunt met medewerkers, met een kleine collectie en beperkte openingstijden
- Een afhaalpunt in bijvoorbeeld een supermarkt, waar je van tevoren gereserveerde boeken kunt afhalen
- Een servicepunt zonder medewerkers, met een kleine collectie en ruime openingstijden
- Een bibliobus die één keer per week twee uur bij u in de buurt staat

2.3 Alternatieve bibliotheekvoorzieningen (2)

"In hoeverre zou u van de onderstaande voorzieningen gebruik willen maken, wanneer u ergens zou wonen zonder bibliotheek in de buurt?"

- Een bibliotheek in een basisschool met een jeugdcollectie en een kleine afdeling voor volwassenen
- Een boekenautomaat met een beperkt aantal (populaire) boeken die u als bibliotheeklid op elk gewenst moment kunt "trekken"
- Een bibliotheek op het station die elke dag tijdens de spits geopend is

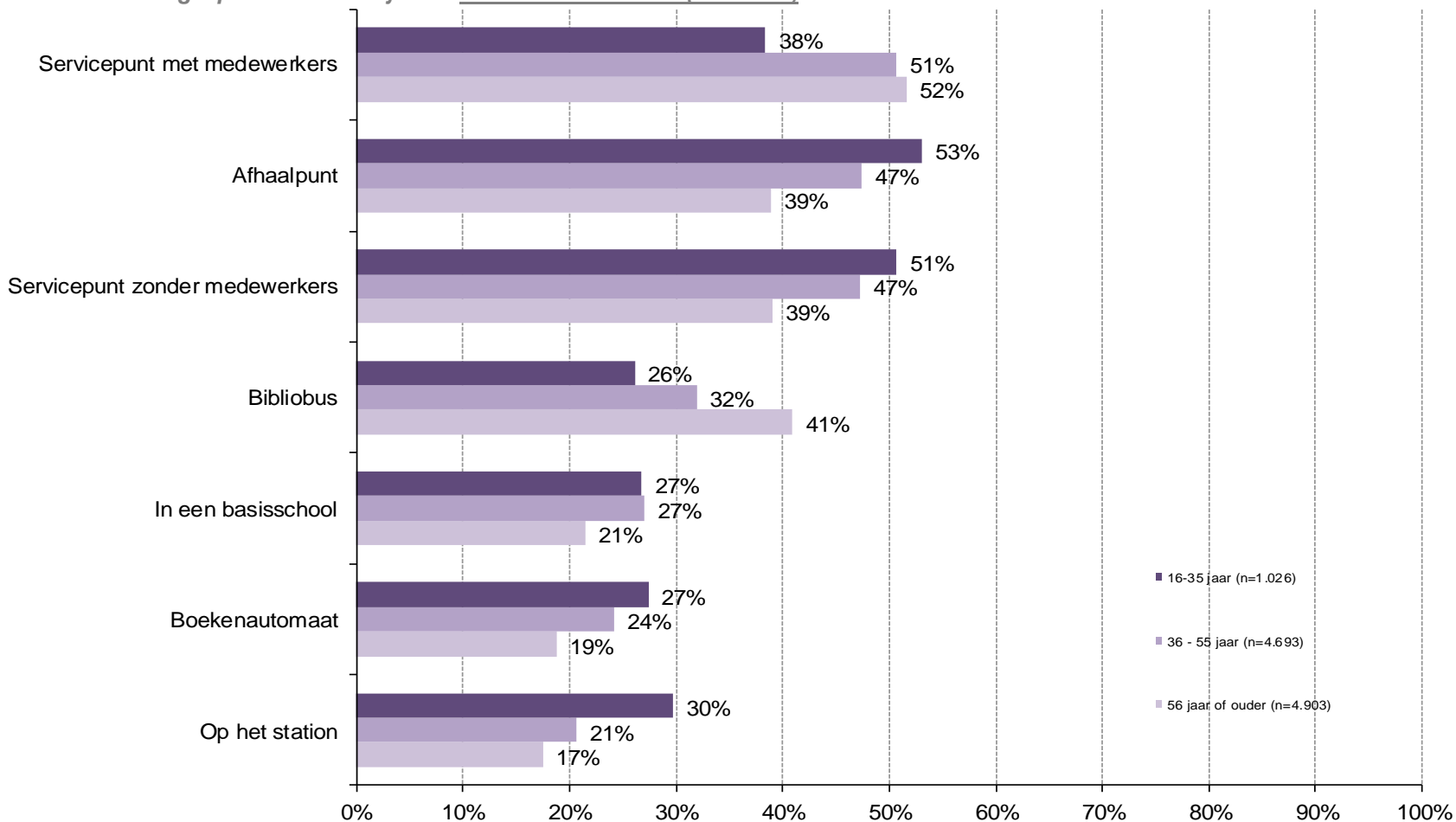

2.3 Alternatieve bibliotheekvoorzieningen (3)

"In hoeverre zou u van de onderstaande voorzieningen gebruik willen maken, wanneer u ergens zou wonen zonder bibliotheek in de buurt?"

- Een bibliotheek in een basisschool met een jeugdcollectie en een kleine afdeling voor volwassenen
- Een boekenautomaat met een beperkt aantal (populaire) boeken die u als bibliotheeklid op elk gewenst moment kunt "trekken"
- Een bibliotheek op het station die elke dag tijdens de spits geopend is

* *Uitgesplitst naar leeftijd van het totale BiebPanel (n=10.625)*

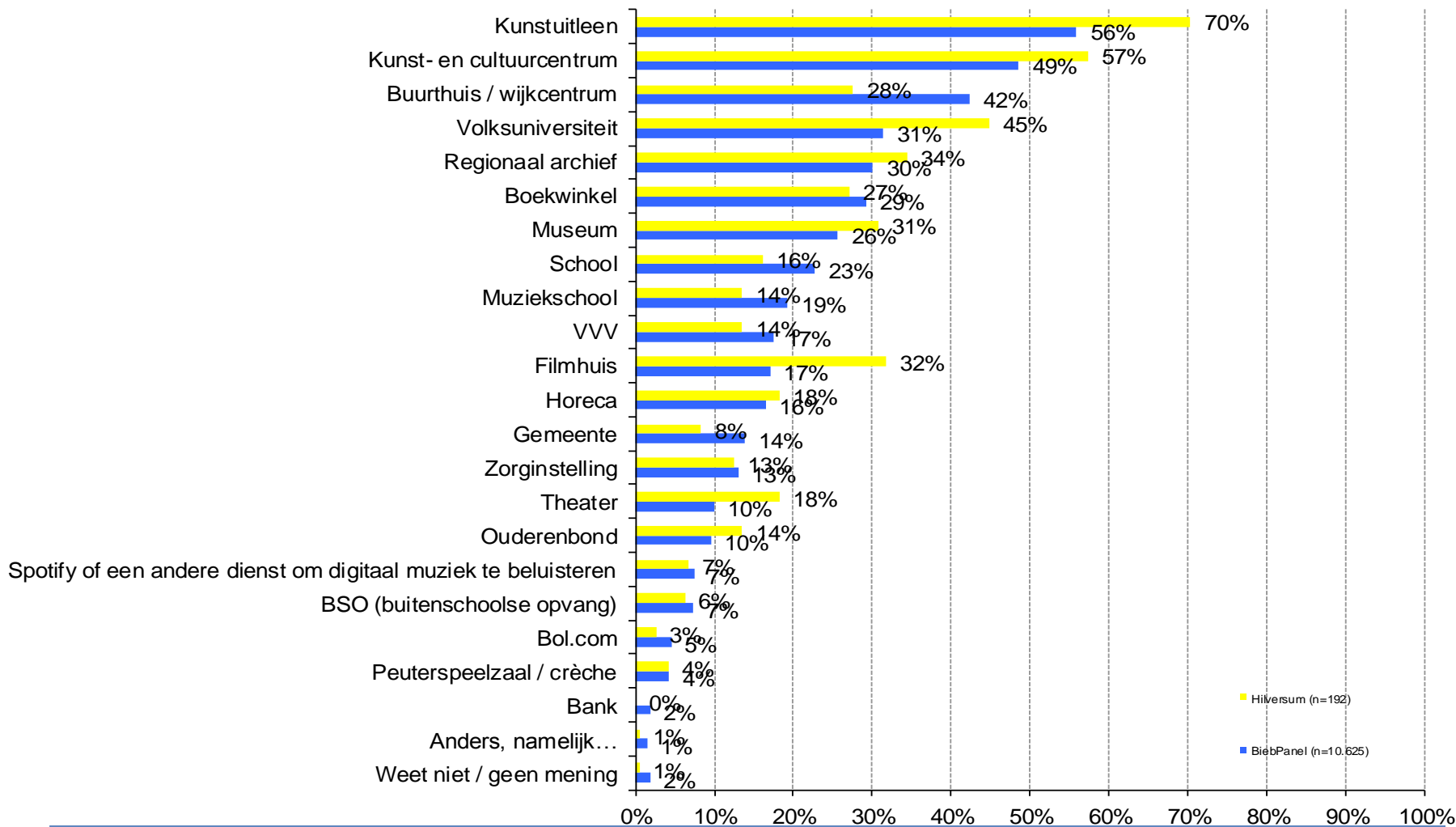

3. Samenwerkingspartners van bibliotheken

3.1 Potentiële samenwerkingspartners

"Welke mogelijke samenwerkingspartners vindt u het beste bij uw bibliotheek passen? Kies er maximaal 5."

4. VakantieBieb app

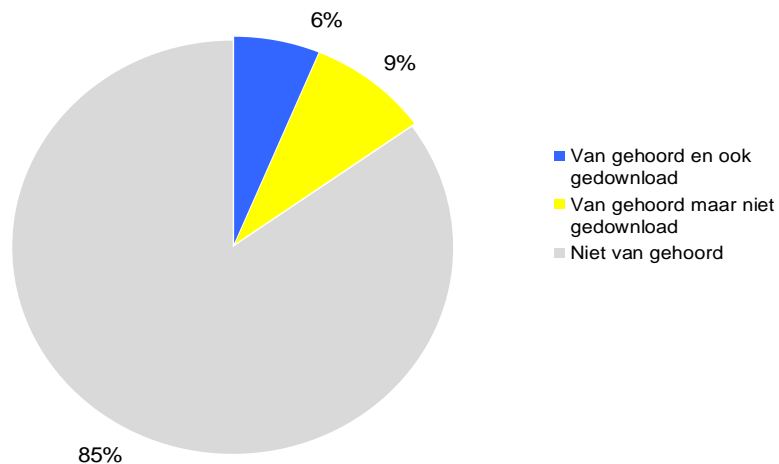

4.1 Bekendheid VakantieBieb app

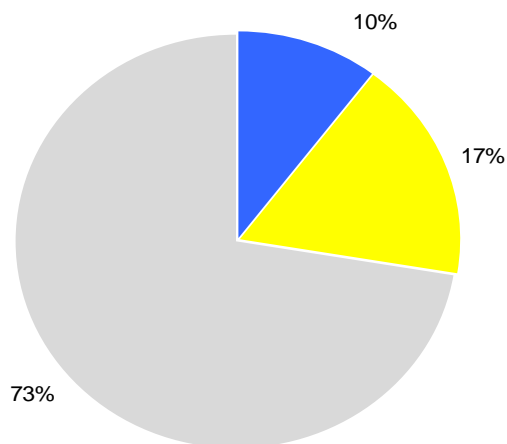
"Had u voor dit onderzoek al over de VakantieBieb app gehoord? "

"Heeft u de VakantieBieb app ook gedownload?"

Hilversum (n=192)

BiebPanel (n=10.625)

Kadootje van de Bibliotheek aan haar leden:
Een selectie van mooie e-books voor op vakantie

Scan om naar de store te gaan

Download on the App Store
GET IT ON Google play

de Bibliotheek

Zo te downloaden op je tablet of smartphone via www.vakantiebieb.nl

4.2 Aansprekendheid VakantieBieb app

"In hoeverre vindt u de VakantieBieb app wel of niet aansprekend?"

